

I. LÝ DO VÀ SỰ CẦN THIẾT ĐỀ NGHỊ CÔNG NHẬN THỊ XÃ TÂY NINH LÀ ĐÔ THỊ LOẠI III

Tây Ninh là một tỉnh có vị trí địa kinh tế thuận lợi, nằm trong vùng Đông Nam Bộ, phía Đông giáp tỉnh Bình Dương và Bình Phước, phía Nam giáp thành phố Hồ Chí Minh và tỉnh Long An, Phía Tây và Bắc giáp ba tỉnh Svayriêng, Prâyveng và Kôngpôngchăm của Campuchia. Tây Ninh có đường biên giới chung hai nước Việt Nam - Campuchia dài 240 km, hai cửa khẩu chính là cửa khẩu quốc tế Mộc Bài và cửa khẩu quốc tế Xa Mát và nhiều cửa khẩu tiểu ngạch khác.

Tỉnh Tây Ninh bao gồm 1 thị xã và 8 huyện; trong đó thị xã Tây Ninh là thị xã tỉnh lỵ, cách thành phố Hồ Chí Minh 99km theo quốc lộ 22 và cách biên giới Campuchia 40km về phía Tây Bắc. Theo định hướng phát triển đô thị Việt Nam đến năm 2025 và tầm nhìn đến năm 2050, thị xã Tây Ninh có một vị trí đặc biệt quan trọng, là một đô thị nằm trong vùng kinh tế trọng điểm phía Nam, một cực tăng trưởng chủ đạo trong hệ thống đô thị Việt Nam với TP Hồ Chí Minh là đô thị động lực chính. Bên cạnh đó, cửa khẩu Mộc Bài (Tây Ninh) cũng được xác định là một trong các cực tăng trưởng hỗ trợ tại vùng biên cũng như nằm trên chuỗi đô thị hành lang kinh tế Đông-Tây. Thị xã Tây Ninh nằm trong vùng đối trọng phát triển kinh tế phía Bắc, được định hướng đến năm 2020 sẽ nâng lên đô thị loại 2, là thành phố tỉnh lỵ với quy mô dân số 25-30 vạn người.

Thị xã Tây Ninh hiện nằm ở trung tâm Tỉnh với vai trò chức năng là trung tâm Chính trị - Hành chính, Kinh tế, Văn hoá - Xã hội, Khoa học - Công nghệ, Giáo dục - Đào tạo, Du lịch, Dịch vụ, Đầu mối giao thông, giao lưu trong tỉnh và vùng liên tỉnh, có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế xã hội của Tỉnh và vùng phụ cận. Thực hiện theo “Điều chỉnh quy hoạch chung thị xã Tây Ninh đến năm 2020” đã được phê duyệt vào năm 2000, thị xã Tây Ninh đã được mở rộng địa giới hành chính theo Nghị định số 46/2001/NĐ-CP từ 03 phường và 01 xã lên 05 phường và 05 xã. Trong những năm qua, tốc độ phát triển kinh tế-xã hội và tốc độ đô thị hóa diễn ra nhanh chóng trên địa bàn thị xã, đặc biệt tập trung cao cho việc tạo môi trường thông thoáng, hấp dẫn để thu hút các nguồn vốn đầu tư phát triển thương mại - dịch vụ, công nghiệp, và kết cấu hạ tầng đô thị.

Qua hơn 10 năm phát triển, với vị trí và vai trò của đô thị cùng với những nỗ lực đầu tư, xây dựng và phát triển đô thị, thị xã Tây Ninh đã hội

đủ các yếu tố để được công nhận là đô thị loại III, tiến tới trở thành thành phố trực thuộc Tỉnh trước năm 2015. Theo đó thị xã Tây Ninh sẽ là đô thị trung tâm cấp vùng, sẽ có thêm nhiều động lực để phát triển nhanh, bền vững và tiếp tục phát huy mạnh mẽ vai trò chức năng là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa - đào tạo, tạo động lực thúc đẩy phát triển kinh tế cho tỉnh Tây Ninh và vùng phụ cận.

II. KHÁI QUÁT LỊCH SỬ HÌNH THÀNH THỊ XÃ TÂY NINH

Địa danh Tây Ninh xuất hiện dưới triều Nguyễn, nhưng với ý nghĩa là một trung tâm hành chính thì phải kể từ khi thực dân Pháp đặt Tòa tham biện đầu tiên. Ngày 01/01/1900, khi toàn quyền Paul Doumer áp dụng Nghị định các khu tham biện thành Tỉnh, Tây Ninh chính thức trở thành tỉnh nhưng mãi đến năm 1943 Thống đốc Nam kỳ mới ban hành Nghị định ấn định ranh giới tỉnh lỵ Tây Ninh.

Thị xã Tây Ninh qua những tên gọi khác nhau đã tồn tại 145 năm (từ 1867) và đã chứng kiến nhiều bước thăng trầm của lịch sử cũng như trong vùng.

Năm 2001, Chính phủ ban hành Nghị định số 46/2001/NĐ-CP về việc điều chỉnh địa giới hành chính Huyện Hòa Thành để mở rộng thị xã Tây Ninh, thành lập phường thuộc thị xã Tây Ninh và thành lập xã Thạnh Bắc thuộc huyện Tân Biên, tỉnh Tây Ninh. Theo đó, địa giới hành chính thị xã Tây Ninh được mở rộng trên cơ sở sáp nhập vào thị xã Tây Ninh toàn bộ diện tích tự nhiên và dân số của các xã: Tân Bình, Ninh Sơn, Ninh Thạnh, Thạnh Tân, Hiệp Ninh và 139 ha diện tích tự nhiên với 7.815 nhân khẩu của xã Hiệp Tây thuộc huyện Hòa Thành. Từ sau khi điều chỉnh địa giới đến nay, thị xã Tây Ninh có 10 đơn vị hành chính trực thuộc: phường 1, phường 2, phường 3, phường IV, phường Hiệp Ninh và 05 xã: Bình Minh, Tân Bình, Ninh Thạnh, Ninh Sơn và Thạnh Tân.

III. HIỆN TRẠNG PHÁT TRIỂN THỊ XÃ TÂY NINH

Thị xã Tây Ninh là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hoá - xã hội của tỉnh Tây Ninh, gồm 5 phường: phường 1, phường 2, phường 3, phường IV, phường Hiệp Ninh và 05 xã: Bình Minh, Tân Bình, Ninh Thạnh, Ninh Sơn và Thạnh Tân. Thị xã có diện tích khoảng 140 km² với dân số thường trú là

127.276 người, mật độ dân số trung bình trên diện tích đất tự nhiên là 909 người/km².

Tốc độ tăng giá trị sản xuất thị xã Tây Ninh liên tục đạt mức cao, đạt bình quân là 15,31%/năm (giai đoạn 2009-2011). Cơ cấu kinh tế chuyển biến theo hướng tích cực, có sự chuyển dịch phù hợp với xu thế chung của toàn Tỉnh, trong đó khu vực Thương mại – Dịch vụ tăng nhanh và đạt 16,8%/năm; Công nghiệp – Xây dựng tăng khá 13,8% và khu vực Nông – Lâm – Ngư nghiệp đạt 8,5%/năm. Năm 2011 cơ cấu kinh tế của thị xã như sau:

- Thương mại - Dịch vụ: 65%;
- Công nghiệp - xây dựng: 30%;
- Nông, lâm nghiệp: 5%;

** Thương mại, dịch vụ, du lịch*

Với vai trò là đô thị trung tâm của tỉnh nên thị xã Tây Ninh là địa bàn tập trung đông nhất các hoạt động dịch vụ, là đầu mối giao lưu, trao đổi hàng hóa với các trung tâm thương mại lớn như thành phố Hồ Chí Minh, thành phố Phnômpenh (Cam Pu Chia) và các tỉnh Bình Dương, Bình Phước, Long An cũng như nội tỉnh.

Trên địa bàn thị xã đã có siêu thị Coop Mart, trung tâm thương mại Intimex đi vào hoạt động cùng với hệ thống chợ thị xã được đầu tư, cải tạo, nâng cấp mở rộng phục vụ nhu cầu giao thương trong Tỉnh.

Hoạt động du lịch với lợi thế là trung tâm đô thị của một tỉnh có danh lam thắng cảnh đặc sắc (như Tòa thánh Cao Đài, núi Bà Đen,...), thị xã Tây Ninh có điều kiện thuận lợi phát triển ngành du lịch. Khu du lịch núi Bà Đen là một trong những điểm du lịch nổi tiếng của hệ thống chuỗi điểm thuộc quần thể du lịch: Tòa thánh Tây Ninh – Núi Bà Đen – Hồ Dầu Tiếng – Tháp cổ Bình Thạnh – Di tích lịch sử (căn cứ TW Cục Miền Nam, căn cứ Tua Hai, địa đạo An Thới...). Dịch vụ du lịch Núi Bà và các hoạt động đa dạng của Khu du lịch Long Điền Sơn đã thu hút lượng khách tham quan hàng năm đạt 2,2 triệu người. Dịch vụ du lịch được xác định sẽ là thế mạnh trong chiến lược phát triển kinh tế ngành trên địa bàn thị xã.

Trên địa bàn thị xã có 13 di tích lịch sử văn hóa được công nhận cấp Tỉnh và cấp Quốc gia, trong đó 04 di tích cấp quốc gia như: quần thể di tích lịch sử-văn hóa và danh lam thắng cảnh Núi Bà Đen, đình Hiệp Ninh, đình Thái Bình, Khám đường Tây Ninh.

** Công nghiệp - xây dựng:*

Toàn thị xã có 1.069 cơ sở sản xuất. Ngành nghề sản xuất chủ yếu là chế biến nông lâm sản như: Chế biến gỗ và sản xuất sản phẩm từ gỗ tre, chế biến mì mía, thuốc lá, cao su..., công nghiệp sản xuất các sản phẩm từ kim loại. Ngoài ra có một số ngành nghề khác như: Dệt may, sản xuất vật liệu xây dựng, giấy dép... cũng đóng góp một phần vào sự phát triển chung của ngành và cải thiện đời sống nhân dân.

Hiện nay, thị xã triển khai kêu gọi đầu tư 2 cụm công nghiệp:

- Cụm công nghiệp Tân Bình, có tổng diện tích là 92ha, tập trung ưu tiên các ngành sản xuất bánh, kẹo, thực phẩm, sản xuất bao bì, đồ uống nước giải khát, gia công chế biến các sản phẩm thực phẩm truyền thống có nguồn nguyên liệu địa phương, chế biến thức ăn gia súc.

- Cụm công nghiệp Thạnh Tân là cụm công nghiệp sạch, thu hút đầu tư nhiều loại dự án khác nhau, ưu tiên các dự án thuộc ngành công nghiệp nhẹ, chế biến thực phẩm, dược phẩm, hương liệu, hóa mỹ phẩm...

** Ngành nông-lâm-ngư nghiệp*

Cơ cấu cây trồng có sự chuyển dịch mạnh, đã dần hình thành những vùng chuyên canh, như chuyên canh rau sạch, cây ăn trái có giá trị (như cây măng cầu có trên 1.700 ha và đang có xu hướng tăng, tập trung tại các xã Thạnh Tân, Ninh Sơn và Tân Bình), cây cao su (1.432 ha). Hàng năm, Thị xã gieo trồng được khoảng 3.000 ha lúa các vụ và 2.100 ha mì tập trung tại các xã Bình Minh, Ninh Thạnh, Ninh Sơn... Đến năm 2010, giá trị sản phẩm thu hoạch cây trồng đạt 48,8 triệu đồng/ha.

Ngành chăn nuôi phát triển tương đối ổn định; đang chuyển dần theo hướng chăn nuôi tập trung tại các trang trại. Giá trị sản lượng năm 2010, chiếm tỷ trọng 20,3% trong tổng giá trị sản xuất nông nghiệp. Về nuôi trồng thủy sản đã hình thành vùng nuôi trồng dọc 2 bờ kênh Tây.

IV. CƠ SỞ ĐỀ NGHỊ CÔNG NHẬN THỊ XÃ TÂY NINH LÀ ĐÔ THỊ LOẠI III

1. Phương pháp đánh giá, xếp loại đô thị

Trên cơ sở hiện trạng các chỉ tiêu thuộc các tiêu chuẩn cơ bản để phân loại đô thị, đối chiếu so sánh với các chỉ tiêu quy định tại Nghị định số 42/2009/NĐ-CP và thông tư số 34/2009/TT-BXD về việc quy định chi tiết

một số nội dung của Nghị định 42/2009/NĐ-CP, tiến hành đánh giá xếp loại cho đô thị.

2. Đánh giá các tiêu chuẩn cơ bản phân loại thị xã Tây Ninh

Tổng hợp đánh giá các tiêu chuẩn phân loại đô thị Tây Ninh

TT	Các tiêu chuẩn đánh giá	Thang điểm	Điểm đạt, điểm
I	Tiêu chuẩn chức năng đô thị	10,5-15	13,0
II	Quy mô dân số toàn đô thị	7,0-10,0	7,77
III	Mức độ dân số đô thị	3,5-5,0	4,09
IV	Tỷ lệ lao động phi nông nghiệp	3,5-5,0	5,00
V	Hồ thềm công trình hạ tầng đô thị	38,5-55,0	48,88
VI	Kiến trúc cảnh quan đô thị	7,0-10,0	7,11
	Tổng điểm xét hạng phân loại đô thị	70-100	85,85

Tổng điểm xét hạng phân loại đô thị thị xã Tây Ninh (2011): 85,8/100 điểm

Những tiêu chí chưa đạt và các biện pháp khắc phục

Hiện còn một số chỉ tiêu còn yếu sẽ được khắc phục trong thời gian tới như:

- Tỷ lệ tăng dân số hàng năm là 1,01% (tiêu chí 1,4%)
- Chưa ban hành quy chế quản lý quy hoạch kiến trúc đô thị (chỉ tiêu có quy chế)

Với định hướng xây dựng và phát triển thị xã Tây Ninh lên đô thị loại III, tiến tới trở thành thành phố, là trung tâm Chính trị - Hành chính, Kinh tế, Văn hoá - Xã hội, Khoa học - Công nghệ, Giáo dục - Đào tạo, Du lịch, Dịch vụ, Đầu mối giao thông, giao lưu trong tỉnh và vùng lân cận, có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế xã hội của Tỉnh và vùng phụ cận; trong thời gian tới cơ cấu kinh tế sẽ tiếp tục được đẩy mạnh theo hướng thương mại dịch vụ, công nghiệp xây dựng và nông lâm nghiệp.

Đặc biệt thị xã sẽ tạo cơ chế thông thoáng, thu hút đầu tư từ các doanh nghiệp và khối tư nhân vào phát triển công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp, thương mại dịch vụ và các dự án đô thị mới; bên cạnh đó tiếp tục hoàn thiện hệ thống hạ tầng xã hội, hạ tầng kỹ thuật; là tiền đề tạo sức hút gia tăng dân số cơ học trên địa bàn.

Đẩy nhanh tiến độ phê duyệt đồ án Điều chỉnh Quy hoạch chung xây dựng thị xã Tây Ninh đến 2020 và tầm nhìn đến 2050 tỷ lệ 1/10.000; ban hành quy chế quản lý quy hoạch kiến trúc đô thị sau khi phê duyệt đồ án Điều chỉnh Quy hoạch chung xây dựng thị xã.

Thực hiện theo Chương trình phát triển đô thị thị xã Tây Ninh giai đoạn 2012-2025 đã được UBND tỉnh Tây Ninh phê duyệt tại quyết định số 1945/QĐ-UBND ngày 10/10/2012; trong thời gian tới, Ủy ban nhân dân tỉnh và chính quyền thị xã sẽ tiếp tục tập trung triển khai các nhóm giải pháp về kinh tế-xã hội, kết cấu hạ tầng và kiến trúc cảnh quan đô thị, phấn đấu thành lập thành lập thành phố Tây Ninh trước năm 2015 tiến tới cơ bản đạt tiêu chuẩn đô thị loại II trước 2025. Tổng vốn đầu tư triển khai các dự án trong giai đoạn 2012-2025 khoảng 5.600 tỷ đồng, huy động từ nhiều nguồn lực.